

Wacław Nelec

Wyższa Szkoła Gospodarki i Zarządzania w Krakowie

PORÓWNANIE ABSORPCJI POMOCY UNIJNEJ PRZEZ WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIE I DOLNOŚLĄSKIE ORAZ JST POWIATU MIELECKIEGO W LATACH 2004-2009

Streszczenie: Celem artykułu jest porównanie województwa podkarpackiego i województwa dolnośląskiego pod względem wartości pozyskanych dotacji unijnych w latach 2004-2009. W artykule została przeprowadzona także ocena procesów absorpcji pomocy unijnej przez jednostki samorządu terytorialnego powiatu mieleckiego i województwa podkarpackiego.

Słowa kluczowe: samorząd terytorialny, fundusze strukturalne, region.

1. Wstęp

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej stwarza ogromne możliwości wsparcia finansowego z funduszy strukturalnych przeznaczonych na konwergencje europejskich regionów, czyli na zmniejszenie różnic w poziomach rozwoju społeczno-gospodarczego między krajami członkowskimi oraz regionami Unii Europejskiej¹.

Głównym problemem polskich jednostek samorządów terytorialnych jest to, że nie są one w stanie ze środków własnych zapewnić tzw. wkładu własnego do środków unijnych, który mieści się w przedziale od 25 do 50% wartości kosztów kwalifikowanych realizowanego projektu. Celem artykułu jest porównanie województwa podkarpackiego i dolnośląskiego pod względem wartości pozyskanych subwencji unijnych w latach 2004-2009 oraz ocena procesów absorpcji pomocy unijnej przez

¹ Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty, 2007-2013 – strategiczny dokument wspólnotowy, przyjęty przez Radę UE w dniu 6 października 2006 r., zawierający wytyczne dla działań na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej UE oraz określający indykatoryne ramy interwencji funduszy europejskich z uwzględnieniem dążenia do realizacji priorytetów odnowionej Strategii Lizbońskiej oraz polityk Wspólnoty (DzU UE L 291 z dnia 21 października 2006 r.); A. Prusek, *Endogeniczny rozwój regionów opóźnionych w rozwoju w warunkach europejskiej polityki spójności i strategii lizbońskiej*, [w:] A. Prusek (red.), *Problemy i efekty polityki spójności w polskich regionach*, Wydawnictwo WSGiZ w Krakowie, Kraków 2009, s. 58.

jednostki samorządu terytorialnego powiatu mieleckiego i województwa podkarpackiego.

2. Zdolności absorpcyjnych funduszy unijnych w województwach podkarpackim i dolnośląskim na tle kraju

Planowana absorpcja środków unijnych przez polskie regiony w 2009 r. została zrealizowana w 98%, dzięki czemu pozyskano ok. 6,5 mln zł (tab. 1). We wszystkich Regionalnych Programach Operacyjnych pozyskano w Polsce na lata 2007-2013, 21,7 mld zł.

Tabela 1. Absorpcja środków unijnych w 2009 r.

Województwa	Planowana absorpcja środków unijnych		Pozyskane środki unijne		Wykorzystanie pozyskanych środków w stosunku do planowanych
	w mln zł	w %	w mln zł	w %	w %
Dolnośląskie	482	7,34	554	8,61	115,00
Kujawsko-pomorskie	329	5,01	418	6,49	127,00
Lubelskie	111	1,69	147	2,28	132,00
Lubuskie	314	4,78	364	5,66	116,00
Łódzkie	652	9,92	509	7,90	78,00
Małopolskie	605	9,21	514	7,99	85,00
Mazowieckie	104	1,58	187	2,91	180,00
Opolskie	175	2,66	322	5,00	184,00
Podkarpackie	407	6,19	252	3,92	62,00
Podlaskie	326	4,96	336	5,22	103,00
Pomorskie	198	3,01	428	6,64	216,00
Śląskie	259	3,94	339	5,27	131,00
Świętokrzyskie	445	6,77	312	4,84	70,00
Warmińsko-mazurskie	304	4,63	258	4,01	85,00
Wielkopolskie	1 214	18,48	1 008	15,65	83,00
Zachodniopomorskie	646	9,83	491	7,63	76,00
Ogółem	6 571	100,00	6 438	100,00	97,98
Średnia	411	6,00	401	6,00	116,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z urzędów marszałkowskich oraz RPO.

Najbardziej prężny pod tym względem okazał się region pomorski. Pozyskał on w 2009 r. 428 mln zł środków unijnych, czyli przeszło dwukrotnie (216%) zwiększył

Tabela 2. Wielkość pomocy unijnej pozyskanej w latach 2004-2009

Województwa	Województwo dolnośląskie					Województwo podkarpackie		
	Środki unijne według programów	Główne programy rozwoju regionów	Liczba projektów	Wartość pozyskanych środków unijnych (w zł)	Wartość pozyskanych środków unijnych na 1 mieszkanca (w zł)	Liczba projektów	Wartość pozyskanych środków unijnych (w zł)	Wartość pozyskanych środków unijnych na 1 mieszkanca (w zł)
Fundusze	2	3	4	5	6	7	8	
1								
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	Transport	8	161 749 tys.	56	4	69 487 tys.	33	
	Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw	1035	295 853 tys.	103	748	305 293 tys.	145	
	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	664	913 635 tys.	318	760	697 850 tys.	332	
	Pomoc techniczna	0	0	-	0	0	-	
	Interreg Polska-Czechy	68	25 505 tys.	9	0	0	-	
	Interreg Polska-Słowacja	0	0	-	19	11 970 tys.	6	
	Interreg Polska-Białoruś-Ukraina	0	0	-	48	41 202 tys.	20	
	Interreg Polska-Brandenburgia	4	157 tys.	0,1	0	0	-	
	Interreg Polska-Saksonia	106	101 669 tys.	35	0	0	-	
	Infrastruktura i Środowisko 2007-2013	20	306 215 tys.	106	19	32 962 tys.	16	
	Innowacyjna Gospodarka 2007-2013	202	1 236 051 tys.	430	161	399 711 tys.	190	
	Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013	0	0	-	10	400 422 tys.	191	
	Pomoc Techniczna 2007-2013	2	3 217 tys.	1	3	2 448 tys.	1	
	Dolnośląski Program Regionalny	502	1 856 108 tys.	645	0	0	-	
	Opolski Program Regionalny	1	325 tys.	0,1	0	0	-	
	Podkarpacki Program Regionalny	0	0	-	550	1 048 541 tys.	500	
Warmińsko-Mazurski Program Regionalny	1	84 tys.	0,03	0	0	-		
Razem w latach 2004-2009	2613	4 900 567 tys.	1,7 tys.	2322	3 009 885 tys.	1 434		

1	2	3	4	5	6		
Europejski Fundusz Społeczny	Rozwój zasobów ludzkich	278	242 011 tys.	84	204	200 468 tys.	96
	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	270	139 936 tys.	49	302	136 481 tys.	65
	Program Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL	11	38 059 tys.	13	3	23 244 tys.	11
	Kapitał Ludzki 2007-2013	918	640 701 tys.	223	1067	658 689 tys.	314
	Razem w latach 2004-2009	1 477	1 060 707 tys.	369	1576	1 018 881 tys.	485
Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa	Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	15	4 225 tys.	1,5	20	2 231 tys.	1,1
Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej	Program Operacyjny Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich	1697	197 838 tys.	69	1550	177 326 tys.	85
Fundusz Spójności	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013	4	96 729 tys.	34	4	515 326 tys.	246
	Razem w latach 2004-2009	15	3 131 320 tys.	1 088	10	948 653 tys.	452
Ogółem		5817	9 294 658 tys.	3231	5478	5 156 976 tys.	2 456
Województwo podkarpackie w stosunku do dolnośląskiego		100%	100%	100%	94%	55%	76%

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy dotacji UE Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Tabela 3. Absorpcja funduszy europejskich w woj. podkarpackim na tle Polski w latach 2004-2006 oraz 2007-2013 (stan na 31 grudnia 2009 r.)

Wyszczególnienie	Liczba projektów	Ogólna wartość projektów	Wartość pozyskanych środków unijnych	Wartość środków unijnych na 1 mieszkańca
Polska – ogółem (wszystkie fundusze)	115 695	216 197 091 tys. zł	129 682 502 tys. zł	3 400 zł
		100 %	60 %	–
Podkarpacie – ogółem	5 478	8 456 535 tys. zł	5 156 976 tys. zł	2 456 zł
		3,91%	3,98%	72,23%
w tym z: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego	2 322	5 483 558 tys. zł	3 009 885 tys. zł	1 433 zł
		2,54%	2,32%	42,16%
Europejskiego Funduszu Społecznego	1 576	1 307 999 tys. zł	1 018 881 tys. zł	485 zł
		0,61%	0,79%	14,27%
Funduszu Spójności	10	1 267 410 tys. zł	948 653 tys. zł	452 zł
		0,59%	0,73%	13,29%
Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej	1 550	390 888 tys. zł	177 325 tys. zł	84 zł
		0,18%	0,14%	2,48%
Finansowego Instrumentu Orientacji Rybołówstwa	20	6 679 tys. zł	2 231 tys. zł	1 zł
		0,003%	0,002%	0,031%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Instytucji Zarządzających i Wdrażających oraz Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

wykorzystanie środków unijnych w stosunku do planowanych. Najgorzej wypadło województwo podkarpackie, które mimo deklaracji, iż w 2009 r. jest w stanie wykorzystać 407 mln zł unijnych dotacji, zrealizowało zaledwie 62% tej kwoty. Województwo dolnośląskie wydało 115% więcej unijnych pieniędzy od planowanych. Region ten pozyskał 554 mln zł, wykorzystując 153 mln zł, czyli więcej niż średnia dla wszystkich regionów. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż województwo wielkopolskie wydało ponad miliard zł, co oznacza blisko 16% wszystkich pozyskanych środków unijnych w 2009 r. Średnia pozyskanych środków unijnych dla wszystkich województw wyniosła 6%.

Województwo podkarpackie pozyskało prawie dwukrotnie mniej wszystkich dostępnych środków unijnych niż województwo dolnośląskie. W Europejskim Funduszu Rozwoju Regionalnego region Dolnego Śląska wykorzystał o blisko 1,9 mld zł więcej niż Podkarpacie. Z samego programu Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 zdobył ich nawet trzykrotnie więcej. Jeszcze gorzej wypadło porównanie tych regionów pod względem wykorzystania środków z Funduszu Spójności. Tu Podkarpacie uzyskało aż czterokrotnie mniej dotacji niż Dolny Śląsk. Na szczególną uwagę za-

sługuje fakt, iż wartość środków unijnych pozyskanych na 1 mieszkańca w województwie podkarpackim wyniosła 2456 zł, tj. o 24% mniej niż w województwie dolnośląskim (tab. 2).

Ostatnie lata to rozwój infrastruktury technicznej, energetycznej, gazowej, wodociągowej, telekomunikacyjnej, drogowej i oświatowej, podnoszącej standard życia mieszkańców i atrakcyjność tych regionów. Stopień jej rozwoju ogranicza jednak poważna bariera finansowa wynikająca z niedoboru środków finansowych zarówno po stronie samorządów lokalnych, jak i mieszkańców. Dlatego też istotne są środki unijne wspierające tego typu inwestycje.

Ogólna suma wszystkich funduszy europejskich, jaką pozyskała Polska w latach 2004-2009, wyniosła aż 216 mld zł, z czego blisko 60% stanowił wkład Unii Europejskiej (tab. 3). Województwo podkarpackie w stosunku do całego kraju pozyskało zaledwie 4% wszystkich funduszy europejskich. Zainwestowało 8,5 mld zł, w blisko 5,5 tys. projektów realizowanych w analizowanym okresie. Najwięcej, bo prawie 5,5 mld zł, zainwestowano w projekty Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, co potwierdza, iż woj. podkarpackie potrzebuje dalszych inwestycji na infrastrukturę drogową, komunikacyjną, jak również społeczną. Wartość środków unijnych na 1 mieszkańca wyniosła ok. 2,5 tys. zł i była niższa o blisko 28% od średniej wartości na 1 mieszkańca w Polsce.

3. Absorpcja funduszy unijnych w podregionie mieleckim

Dzięki środkom z Unii Europejskiej i dochodom własnym samorządów podregionu mieleckiego sukcesywnie podwyższany jest standard obiektów infrastruktury społecznej w edukacji, kulturze i rekreacji, ale także w infrastrukturze komunalnej, w tym głównie: dróg, wodociągów i kanalizacji². W tej ostatniej dziedzinie efekty są najbardziej widoczne. Zakończono unowocześnianie układu komunikacyjnego Mielca, powstała już obwodnica wewnętrzna z nowymi ulicami, rondami i ścieżkami rowerowymi.

Wartość wszystkich projektów dofinansowanych z funduszy unijnych w podregionie mieleckim do końca 2009 r. stanowi kwotę w wysokości ok. 146 mln zł, z czego 65% to wkład UE. Największą wartość absorpcji funduszy europejskich pozyskał powiat mielecki (ponad 48 mln zł), najmniejszą zaś gmina Gawłuszowice (898 tys. zł), której jedyny projekt dotyczył budowy sieci kanalizacyjnej. Największym beneficjentem w liczbie projektów była gmina Przeclaw. Wartość pozyskanych przez nią środków unijnych na 1 mieszkańca wyniosła blisko dwukrotnie więcej niż średnia w całym podregionie mieleckim (tab. 4). Wielką inwestycją realizowaną w Mielcu jest projekt, którego celem jest utworzenie Mieleckiego Parku Przemysłowego, atrakcyjnego obszaru do prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania.

² W. Nelec, D. Golik, *Ocena realizacji strategii rozwoju subregionu mieleckiego w warunkach integracji europejskiej w latach 2000-2006*, Zeszyty Naukowe UE w Krakowie nr 789, Kraków 2008.

Tabela 4. Absorpcja funduszy europejskich przez JST podregionu mieleckiego (stan na 31 grudnia 2009 r.)

Wyszczególnienie	Liczba projektów	Wartość projektów	Wartość środków unijnych	Wartość środków unijnych na 1 mieszkańca
Powiat mielecki	16	48 558 tys. zł	35 046 tys. zł	363 zł
		33,32%	36,91%	51,14%
Gmina Miejska Mielec	7	45 587 tys. zł	28 576 tys. zł	748 zł
		31,28%	30,09%	105,20%
Gmina Borowa	4	1 298 tys. zł	818 tys. zł	233 zł
		0,89%	0,86%	32,81%
Gmina Czermin	3	2 286 tys. zł	1 300 tys. zł	337 zł
		1,57%	1,37%	47,47%
Gmina Gawłuszowice	1	899 tys. zł	592 tys. zł	318 zł
		0,62%	0,62%	44,73%
Gmina Mielec	5	3 693 tys. zł	2 634 tys. zł	298 zł
		2,53%	2,77%	41,94%
Gmina Padew Narodowa	4	5 135 tys. zł	2 673 tys. zł	966 zł
		3,52%	2,81%	135,91%
Gmina Przeclaw	17	15 462 tys. zł	10 252 tys. zł	1 398 zł
		10,61%	10,80%	196,76%
Gmina Radomyśl Wielki	9	11 315 tys. zł	6 445 tys. zł	821 zł
		7,76%	6,79%	115,55%
Gmina Tuszów Narodowy	8	4 131 tys. zł	2 871 tys. zł	547 zł
		2,84%	3,02%	77,02%
Gmina Wadowice Górne	4	7 353 tys. zł	3 752 tys. zł	995 zł
		5,05%	3,95%	140,08%
Ogółem JST	78	145 716 tys. zł	94 959 tys. zł	711 zł
		100%	100%	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Instytucji Zarządzających i Wdrażających oraz Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Tabela 5. Wydatki budżetowe gmin podregionu mieleckiego w latach 2007-2008 (bez projektów unijnych)

Wyszczególnienie	Rok 2008				Rok 2007				Wzrost wydatków (2007=100)
	Wydatki budżetowe gmin (w tys. zł)			Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca (w zł)	Wydatki budżetowe gmin (w tys. zł)			Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca (w zł)	
	ogółem	inwestycyjne			ogółem	inwestycyjne			
Powiat mielecki	300 841	59 026	20%	440	2 605 532	37 069	1,4%	278	59%
Miasto Mielec	134 246	38 658	29%	634	107 447	16 017	15%	262	141%
Radomyśl Wielki	33 426	3 580	11%	260	32 255	5 783	17%	422	-38%
Borowa	12 160	661	5%	118	11 305	623	5%	111	6%
Czermin	15 545	496	3%	73	14 564	1 246	9%	186	-60%
Gawłuszowice	6 902	927	13%	329	5 870	357	6%	126	159%
Mielec	28 471	5 807	20%	471	23 148	1 334	6%	110	335%
Padew Narodowa	12 231	2 265	19%	425	12 537	3 811	30%	715	-41%
Przeclaw	23 625	2 252	10%	205	22 341	3 820	17%	348	-41%
Tuszów Narodowy	16 708	1 426	9%	189	16 471	3 342	20%	445	-57%
Wadowice Górne	17 517	2 951	17%	402	14 616	735	5%	101	301%
Ogółem	601 671	118 049	20%	322	2 866 085	74 138	3%	282	59%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS-u za lata 2007-2008.

Wydatki inwestycyjne jednostek samorządowych podregionu mieleckiego łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych, środków specjalnych i funduszy celowych w 2008 r. wzrosły w porównaniu z rokiem 2007 o 59% (tab. 5). Największą akcelerację wydatków inwestycyjnych zanotowano w gminie wiejskiej Mielec (wzrost o 335%), a największy spadek w gminie Czermin (-60%). Natomiast w wydatkach inwestycyjnych na 1 mieszkańca najwyższą pozycję zajęła gmina miejska Mielec z kwotą 634 zł na 1 osobę, tj. dwukrotnie więcej od średniej w podregionie. Biorąc pod uwagę stosunkowo sztywny charakter zasadniczej części wydatków bieżących gmin, można zauważyć, że wiele samorządów przeciwdziało wzrostowi deficytu, redukując wydatki inwestycyjne lub przesuując je w czasie. Dlatego wiele gmin deklaruje zwiększenie kwoty w wydatkach na inwestycje dopiero w latach następnych (zwłaszcza w okresie wyborów samorządowych).

4. Podsumowanie

Porównanie danych statystycznych absorpcji pomocy unijnej w latach 2004-2009 wykazało, iż województwo podkarpackie pozyskało prawie dwukrotnie mniej wszystkich dostępnych środków unijnych niż województwo dolnośląskie. Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego region Dolnego Śląska wykorzystał o blisko 1,9 mld zł więcej niż Podkarpacie. Z samego programu Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 uzyskano ich nawet trzykrotnie więcej. Jeszcze gorzej wypadło porównanie tych regionów pod względem wykorzystania środków z Funduszu Spójności. Tu Podkarpacie otrzymało aż czterokrotnie mniej dotacji niż Dolny Śląsk.

Szansą rozwoju społeczno-gospodarczego województwa podkarpackiego jest przyznanie dodatkowych środków w Programie Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej, którego celem jest zahamowanie tendencji stagnacyjnych, decydujących o marginalizacji i peryferyjności wschodnich regionów, oraz pobudzenie wzrostu gospodarczego w tych województwach.

Ocena procesów absorpcji funduszy europejskich przez jednostki samorządu terytorialnego podregionu mieleckiego pozwala na stwierdzenie, że samorzady te pozyskały do roku 2009 ponad 145 mln zł, z czego 65% stanowiły środki unijne. Dzięki tym środkom pomocowym możliwości finansowe zostały powiększone kilkakrotnie i w sposób wyraźny poprawiła się sytuacja społeczna i gospodarcza w podregionie mieleckim.

Okres przedakcesyjny i poakcesyjny pozwolił również na przygotowanie w podregionie mieleckim kadr i instytucji posiadających zdolność do absorpcji środków pomocowych unijnych i krajowych. Ten potencjał instytucjonalny i kapitału ludzkiego jest mocną stroną podregionu mieleckiego, co stwarza jeszcze większe możliwości jego rozwoju w okresie programowania UE na lata 2007-2013, w którym wielkość środków pomocowych UE dla Polski jest kilkakrotnie wyższa.

Literatura

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006.
- Nelec W., Golik D., *Ocena realizacji strategii rozwoju subregionu mieleckiego w warunkach integracji europejskiej w latach 2000-2006*, Zeszyty Naukowe UE w Krakowie nr 789, Kraków 2008.
- Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty, 2007-2013 – strategiczny dokument wspólnotowy (DzU UE L 291, z 21 października 2006 r.).
- Prusek A., *Endogeniczny rozwój regionów opóźnionych w rozwoju w warunkach europejskiej polityki spójności i strategii lizbońskiej*, [w:] A. Prusek (red.), *Problemy i efekty polityki spójności w polskich regionach*, Wydawnictwo WSGiZ w Krakowie, Kraków 2009.
- Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Województwo Podkarpackie Podregiony, Powiaty, Gminy, Rzeszów 2008.
- Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Województwo Podkarpackie Podregiony, Powiaty, Gminy, Rzeszów 2009.

**COMPARISON OF ABSORPTION OF EU ASSISTANCE
BY THE PODKARPACKIE VOIVODESHIP AND LOWER SILESIA
VOIVODESHIP AND THE LOCAL GOVERNMENT DISTRICT
OF MIELEC IN 2004-2009**

Summary: This article aims to compare Podkarpackie Voivodship and Lower Silesia Voivodeship in terms of value of European Union subsidies gained in 2004-2009. The article also presents the assessment of absorption of European Union aid by the units of local government district of Mielec and Podkarpackie Voivodeship.